

Det usandsynlige bachelorprojekt

Bachelorprojektet rummer udover det læringsmæssige potentiale muligheden for at udvikle den ergoterapeutiske praksis. Denne mulighed forpasses på nuværende tidspunkt. Årsagen findes i forskellen mellem den viden, der efterspørges i praksis, og den type viden, der produceres under bachelorprojektforløbene

Bachelorprojektet er de ergoterapeut-studerendes sidste kraftpræstation, inden de skal ud i den ergoterapeutiske praksisvirkelighed. Samtidig er det produktet, der skal dokumentere de studerendes videnskabssteoretiske og metodiske kunnen.

I udarbejdelsen af bachelorprojekterne forener de studerende deres faglige viden med de videnskabelige metoder og analyser. Men bachelorprojekterne besidder et uudnyttet potentiale, der langt overskrider værdien af den viden de via det skriftlige produkt videreformidler. Projekterne repræsenterer nemlig en enestående chance for at forene ergoterapeutisk praksis og videnskabelig tænkning og dermed muligheden for at udvikle og forbedre praksis. Med den nuværende type af vidensproduktion, der foregår under bachelorprojekterne forpasses den chance. Grunden hertil ligger i forskellen mellem den viden, der efterspørges i praksis, og den type viden der produceres under bachelorprojektforløbene. Problemet kan forstås og anskues ud fra den nu afdødt tyske sociolog og filosof, Niklas Luhmanns, systemteori. Med Luhmanns ord kan man sige, at bachelorprojektet

er blevet usandsynligt. Det er nemlig usandsynligt, at bachelorprojekterne forstyrrer og derved udvikler praksis.

DET PARADOKSALE VED ERGOTERAPEUTISK VIDEN

Set ud fra Luhmanns systemteoretisk perspektiv er praksis forenklet set et system, der hele tiden er afhængig af ny viden, for at den kan fortsætte sin eksistens. Praksis er afhængig af viden, der er anvendelig i forhold til de komplekse problemstillinger, ergoterapeuter stilles overfor. Viden skal kunne afhjælpe problemstillinger, så den ikke bliver tvunget til at opløse sig selv.

For eksempel er enhver klinisk praksis nødt til at kunne imødekomme ydre krav, der stilles fra eksterne systemer, herunder krav om at behandle forskellige klientgrupper fra politiske og ledelsesmæssige systemer. I modsat fald frafalder de økonomiske tilskud eller henvisningen af klienter.

I denne proces er praksis nødt til at tilegne sig ny viden. Det vil sige at øge sin egen kompleksitet for at imødekomme disse krav. Praksis er derfor afhængig af viden, der duer.

Praksis selekterer i viden ud fra koden duer/duer ikke. Det paradoksale ved den ergoterapeutiske praksis er, at man altid kunne have gjort noget andet. Der er altså ikke en entydig tilgang til enhver bruger eller enhver problematik. Og uanset hvilken tilgang man vælger, kender man ikke med sikkerhed udfaldet heraf. Praksis er derfor afhængig af viden, der ikke nødvendigvis er overførbart til andre sammenhænge.

HØJ-EVIDENS IKKE BRUGBAR I PRAKSIS

I modsætning hertil står det forskningsvidenskabelige system. Det vil sige den viden, der bliver produceret i bachelorprojekterne, og som er fremkommet på baggrund af de studerendes tilegnede færdigheder.

Det videnskabelige system opererer ud fra andre koder end praksis gør. Det ser ikke på brugbarheden af viden, men vurderer viden ud fra et videnskabeligt sandhedskriterium om sand/usand. Det vil sige, hvorvidt viden er reliabel, valid og generaliserbar. Forskning bedrives ud fra den forudsætning, at verden gentager sig selv fra

Det er min påstand, at kun ganske få projekter har været med til at udvikle ergoterapeutisk praksis.

tid til anden. Hvis den ikke gjorde det, ville det ikke være muligt at frembringe viden, der senere ville kunne overføres til andre lignende situationer.

Med andre ord skal den videnskabelige viden være brugbar i andre sammenhænge end i dem, den er blevet til. Problemet for praksis i forhold til at bruge denne viden er, at den bliver produceret under specielle omstændigheder, der skal leve op til videnskabsmetodiske sandhedskrav.

Som eksempel kan nævnes det såkaldte RCT-studie. RCT-studiet er guldstandard blandt de sundhedsvidenskabelige forskningsmetoder, og dermed den, der rangerer højest på det sundhedsvidenskabelige evidenshierarki.

Kendetegnet ved denne metode er, at man inddeler sin undersøgelsesgruppe i to eller tre. Grupperne tildeles forskellige typer behandling. Resultaterne af de forskellige behandlingstyper vurderes efterfølgende for derved at fastslå behandlingens effekt.

Effekten af behandlingens effekt bliver vurderet ud fra de parametre, man har målt på. Forskerne skal i denne proces eliminere alle ukontrollerbare variable, som kan forstyrre de endelige resultater.

I denne elimineringsproces kan det ikke undgås, at forskerne forpurrer og forsimples de komplekse sociale processer, der kan have indflydelse på forsøgspersonernes tilstand.

Pointen med dette eksempel er, at de omstændigheder, under hvilken denne høj-evidens viden er produceret, ikke nødvendigvis er sammenlignelige med den komplekse praksisverden.

Det vil sige, at man som praktiker ikke direkte kan bruge denne viden i sin praksis.

FORSKNINGSPROJEKTER FÅR IKKE RELEVANS FOR PRAKSIS

Hvilke konsekvenser har dette perspektiv for udarbejdelsen af bachelorprojekter på ergoterapeutuddannelserne i Danmark, og dermed de studerendes muligheder for i fremtiden at arbejde evidensbaseret?

Ovenstående er blot en rekapitulering af det tilsyneladende uløselige skel, der er mellem teori og praksis. Helt konkret har det den konsekvens, at de mange små forskningsprojekter, som står på landets ergoterapeutiske fagbiblioteker, ikke får en reel relevans for den ergoterapeutiske praksis. Det er min påstand, at kun ganske få projekter har været med til at udvikle ergoterapeutisk praksis. Bachelorprojekterne taler i det videnskabelige sprogs koder, og derved referer de kun til personer med lignende forskningsmæssig interesse.

Så en kynisk betragtning er, at bachelorprojekterne er selvrefererende og lukkede. De overskrider ikke deres egne grænser. De har kun interesse for andre studerende med henblik på at lave nye bachelorprojekter.

En lukket proces, der ikke forstyrrer og dermed skaber nye handlingspræmisser for praksis. Den positive effekt ved denne selvrefererende proces er, at bachelorprojekterne bliver af en bedre og bedre kvalitet.

Det, der i sidste ende interesserer praksis, er ikke de metodiske begrundelser, der danner baggrund for projektets resultater, men derimod projekternes resultater og perspektiveringer. I perspektiveringen skal de studerende redegøre for den nye videns implikationer for praksis. Men i de fleste projekter fylder denne del forholdsvis lidt set i forhold til projektets samlede sideantal.

ØNSKER VI PUBLICERBAR VIDENSKABELIG VIDEN?

Spørgsmålet er i virkeligheden, hvilken type viden vi ønsker, der skal produceres på ergoterapeutuddannelserne, og hvilke videnskabelige kompetencer vi ønsker de studerende skal gå derfra med?

Ønsker vi at producere publicerbar videnskabelig viden?

Den type viden, der i øjeblikket er omdrejningspunktet for mange bachelorprojekter, hvor man sigter mod, hvad jeg vil kalde grundviden. Viden, der ikke har et direkte anvendelsesperspektiv eller udvikler retningslinjer for en given praksisform. Det kan for eksempel være projekter, hvor man via kvalitative metoder undersøger, hvilke oplevelser en given klientgruppe har.

Men det er ikke en viden, der nødvendigvis er afsæt for videreudvikling af praksis. En viden, om hvilken man som praktiker ville kunne sige "Interessant, men hvad kan jeg bruge den til?"

FORSKNING MED SIGTE PÅ AT ÆNDRE PRAKSIS

Der er efter min mening en anden og mere farbar vej. Ad denne vej vil man fra uddannelsernes side også videregive de studerende kompetencer, med hvilke de kan forene den videnskabelige viden med praksis.

Der findes andre måder, hvorpå forskning kan have til sigte at ændre praksis. Denne type forskning går imidlertid under mange navne som, Participant Research, Aktionsforskning. Afhængigt af den litteratur man læser.

Hovedsigtet med denne type forskning er ved brug af forskningsmetoder at undersøge, indsamle viden om og

FAGLIGT BACHELOR- PROJEKTER

analysere et givent praksisproblem i tæt samarbejde med aktørerne i feltet. Formålet med det er at skabe nye muligheder og handlepræmisser, der er forankret i videnskabelig viden og metode. Begrænsningen ved denne forskningstype er naturligvis, at den genererede viden er meget lokal, og udsigelseskraft, ud over den kontekst den er skabt i, kan være begrænset.

Derudover er det utænkeligt, at en gruppe studerende ville være i stand til at gennemføre et helt aktionsforskningsprojekt inden for den tidsramme, der normalt er afsat.

Men bachelorprojekterne kan med fordel struktureres ud fra de trin, der sædvanligvis er i aktionsforskningsprojekter.

Fordelen ved at anvende denne type forskning er, at den forstår at kommunikere med praksis ud fra dets egne kommunikations koder.

UDDANNELSER SKAL IKKE VÆRE PSEUDO UNIVERSITETER

Det er min holdning, at ergoterapeutuddannelserne og de mange nye University Colleges ikke skal være små pseudo-universiteter, der har til formål at klargøre de studerende til en akademisk videreuddannelse.

De skal derimod producere praksis-anvendelig viden på baggrund af videnskabelige metoder. Men det er en udfordring på to fronter.

For det første skal uddannelserne gøres til i højere grad at inddrage praksis. Her ligger for mig at se en stor udfordring. Mange undervisere har selv taget deres kandidat- eller mastergrader på universiteterne, hvorfor de er mere bekendte med det videnskabelige sprogs koder. De skal med andre ord skoles til at tænke videnskab på en anden måde.

Derudover skal opbygningen af bachelorprojekterne ændres. Som det ser ud mange steder, er opbygningen af bachelorprojekterne sammenfaldende med den, der er at finde i videnskabelige artikler. Det skal ændres.

For det andet skal praksis være åbne overfor at tage bachelorstuderende ind. Og det er efter min mening ikke nok at åbne dørene, man skal ud og invitere og skabe rum for muligheder.

Med andre ord skal praksis og ergoterapeutuddannelserne lære at tale hinandens sprog og dermed skabe nye sproglige koder.

De skal med Luhmanns ord interpenetrere hinanden. Modsat forbliver de for hinanden lukkede systemer, der ikke gensidigt påvirker hinanden. ●

RESUME

Bachelorprojekterne kunne være et springbræt for at udvikle praksis til at imødekomme det stadigt stigende krav om evidensbaseret. Dette er ikke nødvendigvis tilfældet. Den videnskabelige viden, der produceres under bachelorforløbene, er ikke direkte anvendelig i praksis. Praksis og den videnskabelige verden taler forskellige sprog. Risikoen ved dette er, at bachelorprojekterne bliver uinteressante for praksis og dermed ikke med til at skabe nye handlepræmisser. Derudover risikerer UC'erne at blive pseudo-universiteter, der forbereder de studerende til en universitetsuddannelse og ikke til evidensbaseret professionsudøvelse. Derfor bør der foretages ændringer af bachelorprojekternes opbygning, der i højere grad tilgodeser det vidensbehov praksis har.

FAKTABOKS LITTERATURLISTE

- Kneer G, Nassehi A (1997). Niklas Luhmann – introduktion til teorien om sociale systemer. Hans Reitzels Forlag
- Luhmann N (2000). Sociale systemer – grundrids til en almen teori. Hans Reitzels Forlag
- Luhmann N (2006). Samfundets uddannelsessystemer. Hans Reitzels Forlag
- Rasmussen J, Kruse S, Holm K (2007). Viden om uddannelse – Uddannelsesforskning, pædagogik og pædagogisk praksis. Hans Reitzels Forlag

ER VIDENSKAB OG PRAKSIS LANGT FRA HINANDEN?

”Bachelorprojekterne kunne være et springbræt for at udvikle praksis til at imødekomme det stadigt stigende krav om evidensbaseret. Dette er ikke nødvendigvis tilfældet. Den videnskabelige viden, der produceres under bachelorforløbene, er ikke direkte anvendelig i praksis. Praksis og den videnskabelige verden taler forskellige sprog.”

Sådan skriver Jesper Larsen Mærsk, adjunkt, ergoterapeut, Cand. Pæd. i denne faglige artikel.

Har du en holdning til artiklens betragtning?

Så gå på www.etf.dk og blog med din formand, Gunner Gamborg.